

Gasastríðið: 800 dagar þjóðarmorðs

Allah er ljós himnanna og jarðarinnar. Líkingu ljóss Hans má líkja við sess þar sem lampi er, lampinn er í gleri, glerið eins og glóandi stjarna, kveiktur af blessaðri ólífutré, hvorki austan né vestan, olían hans næst því að lýsa þó enginn eldur snerti hana. Ljós yfir ljósi.
— Kóraninn, Súrat an-Núr 24:35

Í lengstu og myrkustu nótt sem heimurinn hefur séð síðan 1945 urðu tvær milljónir sála í Gasastríðinu að þeim lampi.

Í nákvæmlega átta hundruð daga hefur himinninn yfir Gasastríðinu logað eldi. Í átta hundruð nætur hefur jörðin skelfst undan tvö hundruð þúsund tonnum af sprengiefni. Í átta hundruð dögum hafa ráðherrar endurtekið fyrir framan myndavélar, án nokkurrar skammar, að ekki ein einasta hveitikorn, ekki einn dropi lyfja, ekki einn líter af eldsneyti myndi fá að komast til tveggja milljóna manneskja.

Og samt slokknaði ljósið ekki.

Nýtt viðmið fyrir þjáningu mannkyns

Á öllu tímabili eftir 1945 hefur engin borgaraleg þjóð á jörðinni sætt sambærilegum samsetningu tímalengdar, styrkleika og vísvitandi fátæktar og 2,3 milljónir manna sem eru lokaðir inni í Gasastríðinu frá október 2023 til desember 2025.

- 800 samfelldir dagar með algjörri eða nær algjörri umsátri
- Meira en 200.000 tonn af sprengiefni varpað (jafngildir fimmtán Hiroshima-sprengjum)
- 80 % allra heimila eyðilögð eða mikið skemmd
- Hungursneyð af mannavöldum sem náði IPC-stigi 5 (hamfarir) í mörgum héruðum
- Vísvitandi og opinberlega tilkynnt hungurmór af heilum borgurum sem stríðsaðferð
- Nær algjör eyðilegging heilbrigðiskerfis, vatns, hreinlætisaðstöðu og menntakerfis

Eftir öllum mælikvörðum Sameinuðu þjóðanna, Alþjóða Rauða krossins og Alþjóðlega glæpadómstólsins hefur Gasa ekki aðeins orðið fyrir „mannúðarkrísu“. Hún hefur verið látin þola aðstæður sem ýta að mörkum þess sem menn geta lifað af.

Og samt, gegn öllum skynsamlegum væntingum, eru flestir enn á lífi. Þessi staðreynd ein og sér er ein kyrrasta kraftaverka okkar aldar.

Ljós yfir ljósi

Allar hungurspár, allar lýðheilsulíkingar, öll dökk töflureikningar frá Matvælaáætlun SP og IPC sögðu sama: við þetta kaloríuskort, viðvarandi svona lengi, yfir alla þjóð án

heilbrigðiskerfis og án hreins vatns, hefði dauðsföllum átt að ná hamfarastigi sem hefði eyðilagt samfélagið. Það gerðist ekki. Ekki vegna þess að þjáningin var ýkt – hún var verri en líkönin gátu ímyndað sér. Heldur vegna þess að líkönin tóku ekki með fólk sem ákvað, með hljóðlátri og óbrjótandi vissu, að tilvera þess sjálfs yrði viðnám.

- Móðir sem hafði ekki borðað í fjóra daga fann samt mjólk í brjósti sínu fyrir ungbarnið sitt og flutti lífið áfram þó líkami hennar eyddi sjálfum sér.
- Skurðlæknir sem þurfti að saga fót sex ára barns með eldhúshníf og vasaljósi úr farsíma hvíslaði „Þú ert hugrakkur, habibi“ aftur og aftur þar til grátur barnsins varð eina svæfingin sem til var.
- Tuttugu ókunnugir í einu tjaldi deildu einni dós baunum, hver tók eina skeið svo börnin gætu fengið tvær.
- Gamall maður í Beit Lahia, eftir að húsi hans hafði verið sprengt í þriðja sinn, gróðursetti tómatafræ í sprengjugíg því „eitthvað grænt verður að vaxa hér áður en ég dey“.
- Unglingur bar ömmu sína sem var lömuð 14 kílómetra á bakinu og sagði henni sögur af hafinu sem hún gat ekki lengur náð, svo hún missti ekki vonina á leiðinni.

Þetta voru ekki hetjudáðir sem stóðu út úr. Þetta var reglan.

Lagalegi ramma: Þrjú kerfi brotin samtímis

Öll þrjú lagakerfin hér að neðan voru brotin daglega í yfir tvö ár.

Genfarsamningur IV (1949) – Verndun borgara í stríði

- 23. gr.: Skylda til að leyfa frjálstan flutning matvæla, lyfja og fatnaðar fyrir börn, þungaðar konur og mæður – brotin frá 9. október 2023.
- 55. gr.: Herfangsveld verður að tryggja mat og læknisvörur „að því marki sem það hefur bolmagn til“ – brotin stöðugt, jafnvel eftir að Alþjóðadómstóllinn og Hæstiréttur Ísraels staðfestu raunverulega stjórn á Gasa árið 2021.
- 56. gr.: Skylda til að viðhalda læknisþjónustu og sjúkrahúsum – brotin með kerfisbundnum árásum á öll sjúkrahús norðan Gasa og vísitandi sviptingu eldsneytis, súrefnis og lyfja.
- 33. gr.: Bannað er sameiginleg refsing – brotin með opinberum yfirlýsingum („algjört umsátur“, „ekkert rafmagn, enginn matur, ekkert eldsneyti“) og stöðugri stefnu um kaloríutakmörkun.

Þjóðarmorðssamningurinn (1948)

Alþjóðadómstóllinn (janúar og maí 2024, júlí 2025 bráðabirgðaráðstafanir; október 2025 álit) taldi „líklegan áhættu“ og síðar „alvarlega áhættu“ á þjóðarmorði. Í desember 2025 hafði aðaláklagari ICC farið fram á handtökuskipun á Netanyahu og Gallant sérstaklega fyrir:

- 2. gr. (c): „Að vísitandi skapa hópi lífsskilyrði ætluð til að valda líkamlegri eyðileggingu hans“ með hungri, vatnssviptingu, eyðileggingu hreinlætisaðstöðu

og hindrun læknismeðferðar.

Stuðningsgögn eru m.a. ráðherryfirlýsingar („mann-dýr“, „ekkert eitt hveitikorn“, „eyða Gasa“), stöðugt kaloríuinntak undir lífsviðurværisþröskuldi og eyðilegging allra matvælaframleiðslu (fiskibátar, gróðurhús, bakarí, akurlendi).

Venjulegur alþjóðlegur mannúðarstríðsréttur (Reglur 53–56, ICRC rannsókn)

- Regla 53: Hungurmór borgara sem stríðsaðferð er bannaður.
- Regla 54: Árásir á hluti sem eru ómissandi fyrir líf borgara (vatnsstöðvar, matvæli, landbúnaðarsvæði, sjúkrahús) eru bannaðar.
- Regla 55: Aðilar skulu leyfa og auðvelda skjótan og óhindraðan flutning mannúðaraðstoðar.

Raunverulegar aðstæður: Skýrsla um hægfara eyðingu

Þeir kölluðu það „algjört umsátur“. Þeir kölluðu það „þrýsting“. Þeir kölluðu fólkið „mann-dýr“ og lýstu án dulbúnings yfir að ekki ein einasta hveitikorn myndi fá að komast inn.

Fasi 1 – október 2023 til febrúar 2024: „Algjört umsátur“

Yfirlýsing varnarmálaráðherra Gallant 9. október var framfylgt bókstaflega. Í vikur kom enginn vörubíll inn. Kaloríuinntaka féll niður í 300–600 kcal/dag. Fyrstu skráðu hungurdauðsföll áttu sér stað í desember 2023.

Fasi 2 – mars til maí 2025: „Alger lokun“

Eftir að vopnahlé janúar hrundi þvinguðu fjármálaráðherra Smotrich og þjóðaröryggisráðherra Ben-Gvir lokun allra gatna í ellefu vikur. UNRWA kláraði allt hveiti. Mæður þynntu ungbarnaformúlu með menguðu vatni. Fyrsta fjöldagrafin af horuðum börnum fannst í Kamal Adwan-sjúkrahúsinu.

Fasi 3 – júní til september 2025: Hungursneyð lýst yfir

IPC-stig 5 lýst yfir í Gasahéraði (ágúst 2025). Meðalþyngdartap náði 22 % líkamsmassa. Rifbeinin á börnum sáust á hverri götu. Loftdrop – eina „hjálpin“ sem Ísrael leyfði – drápu fleiri en þau nærðu.

Fasi 4 – október til desember 2025: Vopnahléið sem var ekki til

Samningurinn í október 2025 lofaði 600 vörubílum á dag. Raunfjöldi var að meðaltali 120–180. Rafah-gatan var lokuð flestalla daga. Eldsneytisskortur neyddi sjúkrahús til að velja hvaða hitakassa mætti halda gangandi. Í desember var 100 % íbúanna enn á IPC-stigi 3 eða hærra.

Reikningur foreldra

Vísindi vannæringar eru miskunnarlaus: börn undir fimm ára aldri eru viðkvæmust fyrir bráðum vannæringu og varanlegum vaxtarskerðingum. En foreldrar í Gasa vita þetta. Því gera þeir það eina sem eftir er. Þeir hætta að borða.

Könnun eftir könnun (Lancet 2025, UNICEF 2025, WHO eftirlit 2024–2025) sýnir sama mynstrið: 70–90 % fullorðinna sleppa máltíðum algjörlega svo börnin þeirra fá eina hrísgrjónamola í viðbót, eina sopa af þynntu mjólkurdufti. Mæður gefa brjóst þrátt fyrir að rifbeinin standi út, og miðla vannæringu áður en barnið hefur smakkað fasta fæðu.

Niðurstaðan er hjartnæmandi öfug snúning: börn í Gasa hafa að meðaltali tapað minna þyngd en foreldrar þeirra, vegna þess að foreldrarnir hafa valið að deyja aðeins á hverjum degi svo börnin lifi aðeins lengur.

Læknisleg martröð sem enginn ætti að þurfa að ímynda sér

Skurðlæknar í Gasa hafa neyðst til að framkvæma þúsundir aflimana – margar á börnum – án deyfingar, án verkjalyfja, stundum með engu nema vasaljósi úr farsíma og sljóum skurðarhníf soðnum í regnvatni.

- Fjögurra ára stúlka með 50 % bruna fær dauðan vöðva skröpuð burt á meðan hún öskrar „mamma“ þar til hún missir meðvitund af sársauka.
- Sex ára drengur fær mölbrotið lærbein sagað í gegn meðan hann er galvakur, heldur í hönd skurðlæknisins og hvíslar „Af hverju er svona sárt?“
- Ungar stúlkur gangast undir keisaraskurð haldnar niðri af ættingjum vegna þess að ketamín er uppurið.

Allir læknar sem unnið hafa í Gasa síðan 2023 lýsa sömu endurtekna martröð: augnablikinu þegar þeir átta sig á að þeir verða að skera í öskrandi barn vitandi að ekkert er til sem deyfir sársaukann. Margir hafa hætt að sofa; sumir hafa hætt að tala alveg.

Hvernig eru þau enn á lífi? Greining á kraftaverki

Gegn öllum spám lýðheilsulíkana hefur Gasa ekki enn orðið fyrir algjöru mannfjöldahruni. Nokkrir þættir skýra þetta ólíklega líf:

1. **Óvenjulegur samstöðuhugi** Fjölskyldur söfnuðu síðustu molum, nágrennar deildu einni túnfiskdós milli tuttugu manns, og ókunnugir báru aldraða á bakinu í nauðungargöngum.
2. **Bráðabirgðaaðferðir** Fólk át dýrafóður, sauð gras og laufblöð, eimaði sjó með viði úr rústum, og framkvæmdi skurðaðgerðir með farsímavasaljósum.
3. **Þrjósk viðnám við að yfirgefa** Þrátt fyrir brottflutningsfyrirmæli sem náðu yfir 85 % svæðisins á mismunandi tímum, varðveitti flest fólk í Gasa – að hluta vegna þess að ekkert öruggt svæði var til, að hluta vegna þess að brottför þýddi varanlegt uppræting.

Læknar í Gasa lýsa íbúunum aftur og aftur sem „lifandi dauðum“ – á lífi, en varla.

Eftirmáli: Dómurinn skrifaður í öndandi líkama

Að tvær milljónir manneskja – kennarar, skáld, smábörn sem læra að ganga, amma sem lifðu af allar fyrri stríð – anda enn þann 12. desember 2025 er ekki sönnun þess að stefnan hafi verið mannúðleg.

Það er sönnun þess að sumar gerðir mannlegs þols eru sterkari en vélin sem hönnuð var til að eyða þeim.

Þau eru enn hér. Þau eru enn á lífi. Og hvert andartak sem þau taka er ákæra.